

МИСТЕРИОЗНО ИСЧЕКУВАЊЕ "ВИСОКА" ЦЕНА ЗА ЕСМ ДИСТРИБУЦИЈА



СИМОН УЗУНОВ, МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

би требало да дува и на "кисело млеко", со оглед дека граѓаните сè уште скапо плаќаат за ваквите лоши договори, а таа прима пенали.

"Лично мислам дека четирите компании - заинтересирани понудувачи, германската компанија 'РВЕ', италијанската 'ЕНЕЛ', чешката 'ЧЕЗ' и австриската 'ЕВН АГ', треба да дадат доста поволна и висока цена за купување на ЕСМ Дистрибуција", коментираше Никола Черепналковски, државен советник за енергетика во Министерството за економија и претседател на Комисијата која ќе ги оценува понудите за тендерот.

А, како ќе се знае колку се поволни понудите кога сè е зад очите на јавноста и новинарите.

помала од 80 до 100 милиони евра. Некои од инвеститорите можат да помислат оти не вреди да се инвестира во компанија каде што 10 луѓе можат да ви ја блокираат работата. Се плашам дека целата оваа ситуација може да доведе до намалување на понудата.

Но, потоа дополни: "Изјавив оти сум загрижен дека тоа што се случува со протестите може да ја намали понудата од страна на инвеститорите".

"Сигурен сум дека никој нема да преземе ризик да ја продава ЕСМ Дистрибуција по така ниска цена, како што се шпекулира во јавноста", вели Черепналковски.

Ако формулата според која се продавале електродис-

ПО ОКТА И ТЕЛЕКОМ НЕ НИ



■ Пишува:
Рената МАТЕВСКА

Дали четирите странски компании ќе дадат поволни цени за ЕСМ Дистрибуција или не, воопшто не може да се знае со оглед на нетранспарентноста на власта околу реалната цена на она што се

приватизира и купопродажниот договор. Кога се нема конкретни информации, неизбежни се шпекулации и претпоставки. Конкретно, по лошите купопродажни договори за Македонски телекомуникации и за Окта, Владата

Министерот за финансии Никола Поповски за цената на ЕСМ Дистрибуција изјави: "Мојата проценка беше дека вредноста нема да биде

трибуциите во соседна Бугарија е цената на една електродистрибуција да е еднаква на вкупните броила помножено со 200 до 220 евра,

Триесет партии од опозициониот блок потпишаа Декларација со која бараат да не се продава ЕСМ Дистрибуција.

Тендерот ќе заврши со преговори во четири очи, а во недостаток на информации се шпекулира дека целиот процес е фарса и дека веќе заткулисно сè е договорено?!

Заинтересираните понудувачи побараа пролонгирање на рокот на доставување на понудите, наместо на 1 да е на 15 март. Според најавите, до крајот на идниот месец треба да се заврши целата купопродажна трансакција.



НИКОЛА ЧЕРЕПНАЛКОВСКИ, ДРЖАВЕН СОВЕТНИК ЗА ЕНЕРГЕТИКА ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЕКОНОМИЈА

ТРЕБАШЕ ПРВО ДА ПРОФУНКЦИОНИРА ПАЗАРОТ, ПОТОА ДА СЕ ПРИВАТИЗИРА

За тоа дали постои економско објаснување и оправдување за приватизацијата на ЕСМ Дистрибуција побаравме одговор од Марјан Николов, претседател на Центарот за економски анализи. Николов изјави:

"Мое мислење е дека политичките структури се доведени во теснец и тоа само затоа што досега во целиот овој период на транзиција го злоупотребуваа деловниот систем на ЕСМ (и целиот енергетски систем на Македонија) од аспект на немање средства за инвестиции, немање алтернатива за примарна енергија, преспана деценија за развој на гасот како ефикасен супститут за електричната енергија, опасно приближување на крајот на не само економскиот туку и на технолошкиот век на РЕК Битола, зголемена побарувачка со веќе една четвртина да мора да се увезува, слаба економија која не може да поддржи големи капитални инвестиции во овој сектор, да мора да се продаде пошто-зашто барем во делот на дистрибуција. Тие се надеваат дека оној кој ќе ја купи Дистрибуција барем ќе ја зголеми наплатата и евентуално ќе инвестира, иако лично се сомневам дека некој ќе инвестира. Овде само сакам да истакнам дека пропушти локалната власт и ЗЕЛС, како нивна асоцијација, да се избори за тоа дистрибуцијата да им се пренесе како сопственост и тие

ни дека оваа цена, која сега ја имаат, никогаш повеќе нема да ја уживаат. Значи, цената на електричната енергија, не поради приватизацијата, туку поради тоа што не ги одразува маргиналните трошоци и трошоците на долг рок (со трошоци за капитал), ќе мора да се зголеми дури и ако нема приватизација. Значи, не е проблематично очекувањето за повисока цена, туку сомневањето од злоупотреба на степенот на регулација и други технички проблеми, кои би се јавиле од идниот либерализиран пазар. Второ - вели Николов - приватизацијата на овој сектор (глобално, додека кај нас е само резултат од глобалниот тренд), доаѓа од осознаената мисла дека приватниот капитал, во пазарно опкружување, поефикасно ги алоцира ресурсите кои, пак, водат до поевтина пазарна цена на производот. Секако дека за ова е потребно одредено време, кое економистите го нарекуваат на долг рок. Значи, краен резултат е да очекуваме поевтина цена на електричната енергија и подобра услуга во смисла на достапност, постојаност, сигурност на достава итн. Последен податок, кој го имам, од 2002 година е дека во земјите опфатени со Атинскиот меморандум просечната цена на електричната енергија изнесувала 53 USD/MWh за домаќинствата. Најскапа била во Турција со 79 USD/MWh, додека во

ТРЕБА УШТЕ ЕДНА "УТКА"!

да ја стопанисуваат. Мислам дека тоа ќе беше многу подомаќински. Повторно ќе останеше под државна капа на пониско ниво на власт, но сигурен сум дека наплатата ќе се зголемеше, ќе имаше подобар менаџмент и ќе се размислуваше за инвестиции. Недоволно се експлоатираше и можноста да се оди во приватизација преку докапитализација на ЕСМ. Во принцип презадолженост значи дека не можете да гарантирате за идни задолжувања и тогаш одите на докапитализација. ЕСМ има кредити за отплата, кои изнесуваат околу 13 отсто од вкупниот капитал. Прашање е дали е ова релативно многу за да се оди на докапитализација. Ако е многу, тогаш зошто да не се оди на докапитализација, а ако е малку зошто да не се задолжи овој сектор со државни гаранции за привлекување капитал за инвестирање?

Друга варијанта е да се либерализира пазарот, да не се приватизира, а да се распише меѓународен тендер за менаџмент".

Граѓаните најмногу се загрижени за цената на електричната енергија, да не ги снајде истата судбина, како што им се случи со Македонски телекомуникации, чиј монопол прескапо нè чини.

"Прво сакам да истакнам дека досега цената на електричната енергија во МК беше на многу ниско ниво. Граѓаните треба да бидат свес-

Македонија изнесувала 41 USD/MWh. Од ова, за наједноставна прогноза, може да се каже дека цената во Македонија би поскапела за околу 30 отсто за да може да дојде до просечната ако просечната е онаа која мислиме дека ќе биде

пазарна во услови на интегрирање на овие земји во еден пазар. Значи, причината за приватизација заради очекувана пониска цена не е коректна. Но, сепак цената на електричната енергија ќе поскапи дополнително и од следниве причини: цената на електричната енергија е релативно ниска споредено со ценовното ниво во земјата (поради тоа ние никогаш нема да имаме поевтина цена на електрична енергија од онаа која ја имавме досега, бидејќи се работи за системска промена на нивото на цената, а не за пазарни флукуации). Натаму, по приватизацијата ќе следува поскапување заради покривање на маргиналните трошоци од работењето, кое во моментот никој во Македонија го нема пресметано. На ова ќе се додаде и маржата заради која и дошол инвеститорот (иако би требало да биде под контрола на Регулаторната комисија, слично како случајот со барањето од Топлификација). Дополнително ќе има поскапување поради пресметаниот општ тренд на раст на побарувачката на електрична енергија во Европа, кој е со пониска стапка од



МАРЈАН НИКОЛОВ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ЦЕА

трендот на раст на понудата. Овој гап за електрична енергија ќе влијае на зголемувањето на пазарната цена на електричната енергија во Европа, кој ќе се рефлектира и во Македонија. На ова би можело да се додадат и зголемувањата заради можното тесно грло во трансмисијата, зелените регулативи од ЕУ, кои ќе го погодат македонското производство од фосилни примарни горива, кои се доминантни во генерирањето ЕЕ. Не треба да се занемари, глобално, и скорешното затворање на неколку нуклеарки во Европа, така што новите инвестиции ќе бараат и повисоки цени, особено ако знаеме дека се димензионира секогаш поголем капацитет и ако има ризик од непродавање тоа дополнително ќе ја зголеми цената, енормното зголемување на цените на суровата нафта и природниот гас на светскиот пазар, како основни енергенси итн."

Според Николов, од овие груби анализи, цената на електричната енергија би се зголемила за околу 100 отсто во период од три до пет години по приватизацијата, само врз основа на овие информации. Тој вели дека она што може да влијае на намалувањето на цената на електричната енергија е добро оспособена и деполитизирана Регулаторна комисија, изградба на инфраструктура на кластери на мали потрошувачи (во ова би требало да се организира и локалната власт), можен трансфер на дистрибутивните центри на локалните власти, поголем и поквалитетен капацитет за пренос и за замена на потрошувачка на електричната енергија со природен или биогаз и/или нуклеарна енергија. Меѓутоа, овие основи кои влијаат за намалување на цената делуваат на подолг рок откако ќе се случат поскапувањата.

На прашањето дали граѓаните треба сериозно да се вознемират поради приватизацијата на ЕСМ Дистрибуција, што досега резултираше со блокади и со протести, експертот од Центарот за економски анализи коментира:

"Мислам дека ние сите како граѓани треба да бидеме загрижени не поради немањето регулатива туку поради однесувањето на некои поединци. Така, на пример, ќе слушнете дека граѓаните непотребно демонстрираат кога тоа е веќе

завршена работа. Значи, тоа е сигнал дека граѓанскиот и популарниот НВО сектор само се доживуваат како декор за граѓанско општество. Симптоматични се и ветувањата дека ќе имало или ќе немало да има поскапување на електричната енергија од институции кои немаат надлежност, а се знае дека за тоа е формирана Регулаторна комисија, која би требало политички да биде независна и да ја регулира дејноста која е со многу изразени елементи на природен монопол. Од друга страна, пак, интересна е последната одлука на Регулаторната комисија, која одлучи дека нема поскапување на цената на електричната енергија. Значи, ова се сигнали дека целава работа е некако нејасна, нетранспарентна и недоречена и дека се брза. Мислам дека клучната улога ќе ја има Регулаторната комисија, која пропишува методологија за пресметка на цени согласно Правилник од јануари 2005 година и тарифи, како и издавање лиценци за дејност. Мислам дека нејзината независна функција, доколку не подлегне на политички притисоци, ќе биде клучна во идниот либерализиран пазар. Кај нас, и покрај постоење на антимонополски управи и разни други органи кои треба да регулираат, сепак не можат да ги разбијат монополите. Со право граѓаните се загрижени за идниот либерализиран пазар на електрична енергија, заради компарацијата со самоволието на монополот како во секторот за телекомуникации и заради немање заштитни механизми за заштита на самиот потрошувач. Како ќе профункционираат овие механизми во овој момент не верувам дека некој може да одговори, а особено кога еве либерализираниот пазар не профункционирал, а веќе има проблеми од должничко-доверителен карактер меѓу ЕЛЕМ и МЕПСО. Натому можно е поради многу причини идниот инвеститор во дистрибуција да е привилегиран од страна на ЕЛЕМ во продажбата и да се чувствува комотен, бидејќи можно е да биде посложено за него да купува од други држави отколку од производител од иста држава. Ние немаме искуство во оваа работа и можни се секакви сценарија и исходи, па затоа требаше прво да профункционира пазарот, а потоа да се приватизира".

СОЦИЈАЛНИОТ ПАКЕТ - ЗАДОЛЖИТЕЛЕН УСЛОВ

Како дел од купопродажниот договор е потенциран социјалниот пакет, кој се состои од обврска за почитување на условите од Колективниот договор склучен меѓу АД ЕСМ и Самостојниот синдикат на вработените во АД ЕСМ (ССЕСМ). Во однос на отпуштањето, Договорот утврдува да нема отпуштање во текот на 2006 година, а во 2007 и во 2008 година да има отпуштање на најмногу 5 отсто од вкупниот број вработени. При отпуштањето на овие вработени работодавачот е должен да им исплати по 1,5 вредност од просечно исплатената плата на работникот во последните шест месеци, за секоја година од неговиот работен стаж во АД ЕСМ.

Основен инвестиционен пакет претставува безусловна обврска за инвестирање во основната дејност на АД ЕСМ во период од три години.

тогаш во нашиов случај ако ЕСМ Дистрибуција има 700.000 броила се доаѓа до вкупната сума од 150 милиони евра. Според познавачите на состојбите, книговодство-

ната вредност на она што ќе се приватизира изнесува 220 милиони евра, проценетата пазарна вредност е околу 160 милиони евра, а според изјавите на првиот финансиер

продажната цена беше сведена од 80 до 100 милиони евра.

Освен тоа, произлезе дека постојат и спорни прашања за приватизацијата на компанијата, а конечниот купопродажен договор нема да биде јавно објавен. Со други зборови, тендерот ќе заврши со преговори. Останува мистерија кои се спорните точки кои треба да се пеглаат меѓу Владата и новиот гасда.

"Станува збор за технички прашања кои ќе станат дел од купопродажниот договор за ЕСМ Дистрибуција", вели Симон Узунов, помошник раководител на Секторот за енергетика во Министерството за економија.

Всушност, на четвртата трибина во организација на "Транспарентност Македо-

нија", која имаше цел да обезбеди пристап до информациите во процесот на приватизацијата на ЕСМ Дистрибуција, новинарите констатираа дека процесот воопшто не е транспарентен, со оглед на фактот дека луѓето од власта не им дадоа одговор на прашањата од јавен интерес. Според новинарите, процесот е само пет отсто транспарентен, односно се кажуваат само основни, но не и суштински работи, па така нема да не чудат шпекулациите дека тој е чиста фарса и дека власта веќе се договорила околу продажбата. Се слушаат и гласини дека протестите можеби се поддржани или, пак, организирани од некој од учесниците на тендерот за намерно да се намали цената на компанијата.